

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์และเป็นสมบัติอันล้ำค่าของชาติ เป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงความเจริญงอกงามทางวัฒนธรรม มีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะเป็นเครื่องมือสื่อสารประจำชาติ และเป็นปัจจัยในการสร้างเอกภาพของชาติ นอกจากนั้นยังเป็นเครื่องมือสื่อสารพื้นฐานในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์เพื่อพัฒนาตนเองให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบัน ดังพระราชดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2530 เนื่องในงานสัมมนาวิชาการเรื่องภาษาไทยกับการพัฒนาชาติที่หอประชุมจุฬาลงกรณ์วิทยาลัยความตอนหนึ่งว่า “ภาษาไทยมีความสำคัญอย่างมากในการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม และสำหรับความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของชาติ ผู้รู้ภาษาไทยดี จะทำให้การเรียนรู้วิชาอื่นดีไปด้วย ทั้งยังเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการแสวงหาความรู้อีกด้วย” (พระเทพฯ ทรงชี้ปัญหาการใช้ภาษาไทย, 2530, หน้า 9)

ด้วยความสำคัญของภาษาไทยดังกล่าว หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) จึงจัดให้ภาษาไทยเป็นวิชาหนึ่งในกลุ่มทักษะที่ต้องให้นักเรียนเรียนรู้ โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางภาษาทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนตามควรแก่วัย เห็นคุณค่าของภาษาสามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อความคิดความเข้าใจ รักการอ่าน รู้จักแสวงหาความรู้และมีเหตุผล (กรมวิชาการ, 2534, หน้า 7) ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษาจึงมุ่งสอนทักษะทั้ง 4 คือการฟัง พูด อ่าน และเขียนให้สัมพันธ์กัน

ถึงแม้ว่าหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) จะเน้นความสำคัญของทักษะการฟัง พูด อ่านและเขียน แต่การเรียนการสอนภาษาไทยยังประสบกับปัญหาหลายประการ ดังที่กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้สรุปไว้ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2537)

1. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับร้อยละ 52-70 สมรรถภาพที่นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยในระดับต่ำได้แก่ทักษะการอ่านจับใจความ การเขียนเรียงความ ข้อความ การฟังและหลักเกณฑ์การใช้ภาษา ตามลำดับ

2. นักเรียนออกเสียงพยัญชนะ สระ และคำควบกล้ำไม่ชัด มีการใช้คำไม่ถูกต้องและใช้ภาษาถิ่นเป็นภาษาพูดเป็นต้น ด้านเจตคติและพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สนใจเรียนและไม่รับผิดชอบงานที่ครูมอบหมาย

3. ครูมีชั่วโมงสอนมาก มีภาระหน้าที่อื่น ๆ ที่ต้องรับผิดชอบมาก ทำให้ไม่มีเวลาเตรียมการสอนและตรวจงาน ขาดเทคนิควิธีสอน มีประสบการณ์น้อย ขาดความรับผิดชอบ ไม่ตั้งใจทำงาน ไม่มีความเข้าใจเนื้อหาและหลักเกณฑ์การใช้ภาษา ไม่รู้จักวิทยาสำหรับเด็ก หลักสูตรมีเนื้อหาและเวลาเรียนไม่สัมพันธ์กัน เนื้อหามากเวลาน้อย ครูจึงสอนไม่ทันและทำให้ไม่มีเวลาในการฝึกทักษะต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน นอกจากนี้เอกสาร ตำรา และวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนมีไม่เพียงพอ ทำให้ครูขาดแหล่งค้นคว้า นอกจากนี้สภาพแวดล้อม สภาพห้องเรียนและจำนวนนักเรียนในแต่ละห้อง ไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู

จากปัญหาดังกล่าว มีหน่วยงาน นักวิชาการ นักการศึกษา ครูอาจารย์ต่างได้ศึกษาค้นคว้าหาวิธีสอนนวัตกรรมต่าง ๆ มาทดลองใช้อย่างมากมาย เพื่อแก้ปัญหาและเป็นแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น จัดการอบรมครูผู้สอน การผลิตสื่อการเรียนการสอน และการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการสอน

ในการจัดการอบรมครูภาษาไทยนั้นส่วนใหญ่มักจะมุ่งเน้นวิธีการสอนแบบต่าง ๆ ซึ่งในบรรดาวิธีสอนเหล่านั้น วิธีการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์ทางภาษา เป็นวิธีสอนที่มีผลต่อการเรียนการสอนทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนมากที่สุดวิธีหนึ่ง (กรมวิชาการ, 2538 ข, หน้า 94-95) และการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนปกติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2538, หน้า 55) ดังเช่นงานวิจัยของนฤมล กังวานไกล (2534, หน้า 98) ที่พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนจากการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษามีความเข้าใจในการอ่าน ความสามารถในการเขียน และเจตคติต่อการเรียนภาษาไทยสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากการสอนปกติ

สำหรับการผลิตสื่อการเรียนการสอนนั้น เดิมมักอยู่ในรูปต่างคนต่างผลิตต่างคนต่างใช้เป็นสื่อเดี่ยว มิได้มีการจัดระบบนำสื่อหลายอย่างมาบูรณาการ แนวโน้มของการผลิตสื่อการเรียนการสอนทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีการสอน จึงเป็นการผลิตสื่อการสอนแบบประสมให้เป็นชุดการสอน คือ สื่อประสมที่ได้จากกระบวนการผลิตและการนำสื่อการสอนที่สอดคล้องกับวิชาหน่วย หัวเรื่องและวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2539 ก, หน้า 114) และชุดการสอนสามารถสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากชุดการสอนได้นำแนวคิดทฤษฎีจิตวิทยาการศึกษา

รวมทั้งความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางการศึกษามาช่วยในการผลิต นำไปสู่เป้าหมายของชุดการสอนด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยความสนใจ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2539 ก, หน้า 119-120)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จะพัฒนาชุดการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นระดับชั้นที่ได้ผ่านการเตรียมความพร้อมมาแล้วในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรและเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนสำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อทดสอบความก้าวหน้าทางการเรียนจากชุดการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ชุดการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพ
2. เป็นแนวทางสำหรับครูและผู้เกี่ยวข้องจะได้นำไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จังหวัดชลบุรี
 - 2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบประสิทธิภาพของชุดการสอนคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดห้วยยาง อำเภอพานทอง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 30 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ชุดการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

3.2 แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

4. เนื้อหาสาระ

เนื้อหาสาระที่ใช้ในการวิจัย คือ เนื้อหาวิชาภาษาไทย เรื่อง การจับใจความและทำความเข้าใจในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ใช้เวลาเรียน 3 ครั้ง ครั้งละ 3 คาบต่อสัปดาห์ คาบละ 20 นาที ตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533)

5. ระยะเวลาที่ทำการวิจัย

กำหนดการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ใช้เวลาเรียน 3 ครั้ง ครั้งละ 3 คาบ ต่อสัปดาห์ คาบละ 20 นาที

นิยามศัพท์เฉพาะ

ชุดการสอน (Learning Packages) หมายถึง ชุดสื่อประสมที่ผลิตขึ้นหรือการนำสื่อที่สอดคล้องกับเนื้อหา มาจัดกิจกรรมที่สนับสนุนการเรียนการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

การสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา หมายถึง การสอนภาษาไทยที่มุ่งเน้นการให้ปัจจัยป้อนเข้าและกระบวนการเรียนรู้ด้วยกลวิธีต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและได้ประสบการณ์ตรงในการใช้ภาษาทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนอย่างต่อเนื่อง

ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 หมายถึง การหาประสิทธิภาพชุดการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของกระบวนการ และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ตามเกณฑ์ 80/80 ดังนี้

80 ตัวแรก หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ คิดเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบฝึกปฏิบัติและกิจกรรมระหว่างเรียนของนักเรียนทั้งหมดเมื่อคิดเป็นร้อยละแล้วได้ไม่ต่ำกว่า 80

80 ตัวหลัง หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ คิดเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนของนักเรียนทั้งหมด เมื่อคิดเป็นร้อยละแล้วได้ไม่ต่ำกว่า 80